

SPORDA HOMOFOBİ ÖLÇEĞİ: TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMESİ VE ADAPTASYONU

Leyla SARAÇ

Çukurova Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

ÖZ

Bu çalışmada bireylerin eşcinsel sporculara karşı tutumlarının belirlenmesi amacı ile Witeck-Combs İletişim ve Harris Interactive kuruluşları tarafından geliştirilen Sporda Homofobi Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirliğinin sınanması amaçlanmıştır. Çalışmaya üniversitede öğrenim gören 61 erkek (Ort. Yaş= 22.52, Std. Sp.=1.38) ve 57 kadın (Ort. Yaş= 22.36, Std. Sp.=1.35) katılmıştır. Araştırma kapsamında sınanan ölçek "Sporda Homofobi Ölçeği'dir". Sporda Homofobi Ölçeği'nin Türkçeye çevrilme aşamasında ölçek psikoloji alanında uzman ve İngilizce bilen üç öğretim üyesi tarafından Türkçeye çevrilmiş, Türkçe ve İngilizce çeviriler arasında tutarlılık incelenmiştir. Daha sonra Türkçeye çevrilen 3 ölçek yine psikoloji alanında uzman ve İngilizce bilen 3 öğretim üyesi tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Öğretim üyeleri ve araştırmacı çevrilen Sporda Homofobi Ölçeği'nde gerekli düzenlemeleri yaparak ölçeğe son halini vermişlerdir. Türkçe ölçek maddeleri incelemeleri için 24 üniversite öğrencisine verilmiş, sonrasında belirlenen ve gerekli görülen düzeltmeler yapıldıktan sonra anketin içerik, uyum geçerliliğinin ve güvenilirliğinin test edilmesi amacı ile Sporda Homofobi Ölçeği'nin İngilizce ve Türkçe biçimleri İngilizce ve Türkçe bilen 118 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Son olarak da aynı grup öğrencilere Sporda Homofobi Ölçeği'nin Türkçe biçimi tekrar verilerek test-tekrar test güvenirliliği test edilmiştir. Üç bölümden oluşan ölçeğin Türkçe ve İngilizce biçimleri arasında ve Türkçe biçiminin test tekrar-test ölçümleri arasında edilen veriler doğrultusunda uygulanan ilişim analizi sonucunda ilişim katsayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<.05$). Çalışma sonucunda Sporda Homofobi Ölçeği'nin Türkçe biçiminin spor taraftarlarının eşcinsel sporculara karşı tutumlarının belirlenmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar Sözcükler: Homofobi, Sporda homofobi ölçeği, Gay, Lezbiyen, Eşcinsellik

HOMOPHOBIA IN SPORTS SCALE: TURKISH TRANSLATION AND ADAPTATION

ABSTRACT

This study aimed to describe the revision, and test/retest validation of the "Homophobia in Sport Scale" which was originally developed and used by the Witeck-Combs Communications / Harris Interactive. Sixty one male (mean age = 22.52, SD = 1.38) and fifty seven female (mean age = 22.36, SD = 1.35) university students participated in the study. The validity and reliability of the Homophobia in Sport Scale was examined. Initial version of scale was given to three bilingual translators (experts on psychology) to be translated into Turkish. Then Turkish versions retranslated into English by another three bilingual experts. Several bilingual experts and the researcher compared the translated scales decided necessary revisions, and the experimental version of the scale was prepared. Twenty four university students were asked to analyze the items for possible incomprehensible or diverging items. After making necessary adjustments, Turkish version of Homophobia in Sport Scale was applied to the 118 university students. In order to provide content validity, concurrent validity, and reliability, original version of scale was administered to the 118 bilingual (English and Turkish) students. Turkish version retested by the same group of participants in order to measure test-retest reliability. The results of the correlation analyses showed statistically significant correlation among the Turkish and original version of the scale, and also the test-retest of Turkish version of the scale. Turkish Homophobia in Sport Scale is a highly reliable and valid to measure sport fans attitudes towards gay and lesbian athletes.

Key Words: *Homophobia, Homophobia in sports scale, Gay, Lesbian, Homosexuality*

GİRİŞ

Eşcinsellik en basit tanımı ile bireyin cinsel ilgi ve isteğinin hemcinsine dönük olmasına denmektedir (Amerikan Psikoloji Derneği [APD], 2009). Karşı cinse cinsel ilgi duyan kadın ve erkek "heteroseksüel", hemcinsine cinsel ilgi duyan erkek "gay", kadın "lezbiyen", her iki cinse ilgi duyan birey "biseksüel", cinsiyetini değiştiren birey de "transseksüel" olarak adlandırılır (APD, 2009).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948 yılında yayımlanan İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nde bütün insanların hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğdukları belirtilmesi ne, 1950'lerde eşcinselliğin bir hastalık olmadığı, normal bir cinsel davranış olduğu bilimsel çalışmalarla ortaya konulmasına (Hooker, 1957), bunu takiben 1970'lerde eşcinselliğin zihinsel hastalık olmadığı konusunda yapılan girişimler sonucun-

da 1973 yılında APD'nin (Conger, 1975; APD, 2008) hastalıklar listesinden çıkarılarak eşcinselliğin zihinsel bir hastalık ya da ahlaki bir bozukluk olmadığı vurgulamasına rağmen, eşcinseller toplumun pek çok alanında olumsuz tutum ve davranışlara maruz kalmaktadırlar (Oksal, 2008; Gelbal ve Duyan, 2006; Arnold ve diğ., 2004; Anderson, 2002). Bu olumsuzlukların kaynak noktası bireylerin toplumsal inanç, kural ve yargılara bağlı olarak heteroseksüelliği "normal" ve herkesin tercih ettiği cinsel yönelim; heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimleri ise "anormal" ya da "sapkın" davranış olarak kabul etmeleridir. Tüm bu faktörler eşcinsellere karşı genel korku, kaygı ya da hoşgörüsüzlüğe yol açmakta ve bu durum "homofobi" olarak adlandırılmaktadır (Griffin, 1998).

Toplumsal yaşamın eğitim, meslek gibi alanlarında olduğu gibi (APD, 2008) spor alanında da eşcinsel sporcular, antrenörler, yöneticiler ve diğerleri çeşitli homofobik tutum ve davranışlarla karşılaşmaktadırlar. Bu tür tutum ve davranışlara örnek olarak takım arkadaşları ve antrenörleri tarafından dışlanma/kabul görme, eşcinsellikleri ile ilgili uygunsuz sözlerle ve şakalara maruz kalma, çeşitli fiziki işkence ve şiddete maruz kalma, kariyerlerine devam etme ya da geliştirme fırsatından yoksun bırakılma gösterilebilir (Canadian Association for the Advancement of Women and Sport [CAAWS]-Kanada Kadın ve Spor Geliştirme Birliği, 2006). Bu durumun başlıca nedenlerinden biri sporun heteroseksüel bir yapıda olması ve bu yapının spor insanları tarafından korunmaya çalışılmasıdır (Kimmel, 1994).

Genel olarak bakıldığında "maskülin/erkeksi" ve "feminen/kadınısı" terimleri birbirine zıt kelimeler olarak; spor ve maskülinite (heteroseksüellik) ise binlerce yıldır birbirini tamamlayan ve ayrılmaz iki terim olarak kullanılmaya gelmiştir (Davison ve Frank, 2007). Gerçek sporcu, maskülin/heteroseksüel özellikler taşır. Sporun geleneksel kültürünü Olimpiyatların sloganı haline gelmiş olan "daha hızlı, daha güçlü, daha yükseğe" ifadeleri açık bir biçimde gözler önüne sermektedir. Bu sloganda içerilen özellikler erkeklere özgüdür. Erkekler dışındakiler (kadınlar ve eşcinseller) kabul görmez ve bu özelliklere sahip olmayan bireyler çeşitli biçimlerde spor dünyası dışına itilir (Lenskyj, 1995). Tüm bunlar sporun "heteroseksüel" yapıyı korumaya ve sürdürme görevini açıkça göstermektedir (Eitzen, 2000).

Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri göz önüne alındığında kadınların ev işleri ile ilgilenmek, çocuk yapmak ve yetiştirmek gibi görevleri ilk sıraları almaktadır. Aksi bir durum söz konusu olduğunda kadınların erkeğe dönüşeceği kaygısı ortaya çıkmakta ve toplum tarafından zaman zaman resmi, zaman zaman da gayri resmi önlemler alınmaktadır. Örneğin özellikle erkeklere özgü olarak kabul edilen spor dallarında başarılı olan kadın sporcu ya da antrenörler "lezbiyen" olarak damgalanmakta ve bu durumdan kaçınmak için spor yaşamlarına son verme yolunu tercih etmektedirler. Başarılı kadın sporcular devamlı bir biçimde heteroseksüelliklerini savunmak ve kanıtlamak zorunda kalmaktadır (Demers, 2006).

Pek çok spor branşında eşcinsel sporcuların varlığı kabul görmemektedir. Özellikle spor kulüplerinin yöneticileri ve

antrenörler eşcinsel katılım konusunda katı uygulamalara gitmekte, böyle bir durumun halkla ilişkiler, sponsorluk anlaşmaları ve üyelikler konusunda sorun yaratacağını düşünmektedirler. Türkiye’de yakın tarihte yaşanan örnekte bir futbol hakemi eşcinsel olduğu gerekçesi ile hakemlik kariyeri ile ilgili haksız tutum ve davranışlara maruz kaldığını belirtmiştir. Türkiye futbol dünyasının ne derece homofobik bir yapıya sahip olduğu daha önce de dünyaca ünlü Türk bale sanatçısının bir toplantıda eşcinsel futbolcular tanıdığını söylemesi sonucu futbol çevresinden pek çok kişinin sert tepkisi ile açık bir biçimde ortaya konmuştur. Tüm bu örneklerde özellikle futbol alanında eşcinsellerin var olduğunu reddetme eğiliminin olduğu açıkça görülmektedir (Birch, 2009; The Independent, 2009; Walther, 2006).

Eşcinsel sporcular takımlarda kabul görmedikleri, çeşitli ayrımlara, olumsuz tutum ve davranışlara maruz kaldıkları ve spor yaşamlarına sorunsuz devam etmek istedikleri için cinsel yönelimlerini gizleme ya da spor yaşamları sona erdikten sonra açıklama yolunu seçmektedirler. Eşcinsel Oyunları ve eşcinsel sporcular konularında yayınlar yapan bir internet sitesinin araştırmasında, 2008 Beijing Olimpiyatlarında sadece bir tanesi gay olmak üzere toplam 10 sporcunun açık eşcinsel (cinsel yönelimini topluma açıklamış) olduğu belirtilmiş ve bu rakamın gerçekten uzak olduğu ve eşcinsel sporcuların cinsel yönelimlerini gizli tutmayı tercih ettikleri de vurgulanmıştır (Buzinski, 2008).

Ancak eşcinsellerin cinsel yönelimlerini gizlemeleri, heteroseksüellerin eşcinsellerin spor dünyasında varlıklarını görmezden gelmeleri ya da onları yok say-

maları eşcinsellerin toplumun her alanında olduğu gibi spor alanında da var olduğu gerçeğini ortadan kaldırmamaktadır (Buzinski, 2008; Baks ve Malecek, 2004). Tam tersine çözülmesi gereken asıl problem sporun heteroseksüel yapısından ve erkek egemen kültüründen kaynaklanan homofobik tutum ve davranışlardır (Kane, 2007; Davison ve Clark, 2006). Bu yapının eğitim ve benzeri aktivitelerle bireyleri eşcinsellik ve insan hakları konusunda doğru bilgilerle donatarak ortadan kaldırılması gereklidir (APD, 2008). Homofobik tutum ve davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmaların yapılması için öncelikle bu tür tutum ve davranışların varlığı ortaya koyulmalıdır. Dünyada spor alanındaki homofobik tutumlarla ilgili geniş katılımcı içeren çalışmalardan bir tanesi Amerika’da ülke çapında internet tabanlı kamuoyu araştırmaları yapan Witecks-Combs Communications ve Haris Interactive isimli iki kurum tarafından 2002 yılında yapılmıştır. Toplam 2191 kişiden toplanan veriler sonucunda katılımcıların %65’inin profesyonel erkek ya da kadın sporcunun eşcinsel olduğunu açıklaması durumunda o sporcu hakkındaki fikirlerinin değişmeyeceğini belirtmelerine karşın, %78’i diğer bireylerin bu sporculara karşı daha olumsuz fikirlere sahip olacağını vurgulamışlardır. Buna ek olarak, katılımcıların %76’sı eşcinsel olduğunu açıklayan sporcu için “dürüst, kendisi olan, cesur, kahraman, adil” ifadelerini uygun bulmuşlardır. Son olarak da katılımcıların büyük çoğunluğunun “futbol, buz hokeyi, rugby, basketbol, beyzbol” branşlarında cinsel tercihlerini açıklayan sporculara karşı taraftarların daha az anlayışlı ve daha az kabul edici olacaklarını belirttiklerini ortaya koymuşlardır.

Türkiye’de eşcinsellik konusunda pek çok bilimsel araştırma bulunmasına rağmen, spor alanında eşcinsellik ve homofobi ile ilgili çalışmalar yok denecek kadar azdır (Oksal, 2008; Çırakoğlu, 2006; Sakallı, 2002; Sakallı ve Uğurlu, 2001). Eşcinsellikle ilgili çalışmalar Türk toplumunda geleneksel cinsiyet rollerinin aileler tarafından benimsendiğini, gelecek nesillere çocuk yaşta öğretildiğini ve bu şekilde cinsiyet ayrımı gözetilen ve geleneksel cinsiyet rollerini benimseyen bireylerin eşcinsellere karşı olumsuz tutuma sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Oksal, 2008; Sakallı, 2002). Bununla birlikte bu olumsuz tutumun eşcinsel bireylerle sosyal ilişkisi/bağı olan bireylerde daha az olduğu da belirtilmiştir (Sakallı ve Uğurlu, 2001; Roper ve Halloran, 2007). Eşcinsel arkadaşları olan bireyin, eşcinsellerin de heteroseksüel bireylerden farkının olmadığını algılaması sonucu bu olumsuz tutumun ortadan kalktığı vurgulanmıştır.

Türk toplumunda özellikle spor alanında olası homofobik tutumların ortaya konması ve devamında bu olumsuz tutumların ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmaların yapılması faydalı olacaktır. Bireylerin özellikle eşcinsel sporculara yönelik tutumlarının, bu tutumların spor branşlarına göre değişip değişmediğinin, eşcinsel sporcuları tanımlarken kullandıkları sıfatların ortaya koyulması, toplumda spor alanında homofobinin belirlenmesine olanak sağlayacaktır. Bu yönde atılacak eğitim destekli adımlar ile bireylerin eğitilmesi ve homofobinin ortadan kaldırılması mümkün olacaktır. Bu sayede insan haklarına saygılı, özgür, eşitlikçi bir toplum oluşturularak ve bireyler hiçbir ayırım gözetilmeksizin birlikte spor yapma imkânı elde edeceklerdir. Bu nedenle

bu çalışmanın amacı eşcinsel sporculara karşı tutumların belirlenmesi amacı ile hazırlanan ve kullanılan Sporda Homofobi Ölçeği’nin Türkçeye uyarlamasının yapılması, geçerliliği ve güvenilirliğinin sınanmasıdır. Çalışma sonucunda elde edilen ölçeğin eşcinsellik ve spor konularında bilimsel veri toplanması amacı ile güvenle kullanılması amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Bu bölümde örneklem, veri toplama araçları, işlem yolu ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

Örneklem: Çalışmaya Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 61 erkek (Ort. Yaş= 22.52, Std. Sp.=1.38) ve 57 kadın (Ort. Yaş= 22.36, Std. Sp.=1.35) katılmıştır.

Veri Toplama Araçları: Sporda Homofobi Ölçeği Witecks-Combs Communications ve Haris Interactive isimli internet tabanlı ve geniş katılımlı kamuoyu araştırmaları yapan iki şirket tarafından Amerika’da ülke çapında profesyonel spor kapsamında gay sporculara karşı genel tutumun belirlenmesi amacı ile hazırlanmıştır (Witeck-Combs Communications, Inc./Haris Interactive, 2002). Orijinal ölçek internet üzerinden çevrimiçi olarak kesitsel bir uygulama ile 2191 Amerikalı üzerinde uygulanmıştır. Toplam 3 bölümden oluşan Sporda Homofobi Ölçeği’nin 3 sorudan oluşan 1. bölümünde katılımcıların cinsel tercihlerini açıklayan gay ve lezbiyen sporculara karşı tutumlarını belirlemeye yönelik ve katılımcıların diğer bireylerin cinsel tercihlerini açıklayan gay ve lezbiyen sporculara karşı tutumları hakkında fikirlerine başvurulduğu sorular bulunmaktadır (Örn. “Soru: Eğer profesyonel erkek bir sporcu eşcinsel olduğu

nu itiraf etseydi, bu kişisel itiraf kendisine olan duygularınızı ne yönde etkilerdi? Seçenekler: a) Ona karşı çok daha olumlu düşüncelere sahip olurdu; e) Ona karşı hiç de olumlu düşüncelere sahip olmazdım”). İkinci bölüm çeşitli spor dallarının taraftarları açısından cinsel tercihlerini açıklayan sporcuların kabul edilebilirliğinin belirlendiği sorulardan oluşmaktadır (Örn. “Soru: Aşağıda verilen hangi spor dalının/dallarının taraftarları cinsel tercihlerini dürüstçe eşcinsel, lezbiyen veya biseksüel olarak ifade eden ve topluma açıklayan sporculara karşı daha anlayışlıdır, bu durumu daha kabul edicidir? Seçenekler: 16 farklı spor dalı için a) Kesinlikle kabul edilemez, d) Kesinlikle kabul edilebilir”). İkinci bölümdeki tutuma yönelik maddeler 4'lü derecelendirme sistemine göre hazırlanan Likert türü bir ölçek aracılığı ile yanıtlanmaktadır. Üçüncü bölümde ise cinsel tercihlerini açıklayan gay ve lezbiyen sporcuların tanımlanması için kullanılan olumlu ve olumsuz sıfatlar arasından katılımcıların kendi fikirlerine uygun olanları seçmeleri istenmektedir (Örn. “Soru: Aktif veya popüler bir sporcu eşcinsel olduğunı itiraf ettiğinde bu kişiyi tanımlamak için hangi kelimeleri/ifadeleri kullanırdınız? Lütfen aklınıza gelen tüm ifadeleri işaretleyiniz. Seçenekler: Dürüst, cesaretli gibi 6 tane olumlu ifade ve ilgi isteyen, başkaldıran gibi 10 tane olumsuz ifadeye yer verilmiştir). Katılımcıların belirlenenler dışında belirtmek istedikleri olası sıfatlar için de gereken alan ayrılmıştır.

İşlem Yolu: Sporda Homofobi Ölçeği'nin Türkçeye çevrilme aşamasında çeşitli adımlar takip edilmiştir. İlk olarak ölçek iki dil bilen (İngilizce ve Türkçe) psikoloji alanından üç öğretim üyesi tara-

findan Türkçeye çevrilmiş ve daha sonra çevrilen Türkçe ve İngilizce ölçek arasında tutarlılık incelenmiştir. Türkçeye çevrilen 3 ölçek sonrasında yine psikoloji alanında uzman başka üç öğretim üyesi tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Daha sonra öğretim üyeleri ve araştırmacı çevrilen Sporda Homofobi Ölçeği'ni incelemişler, karşılaştırmaları yapmışlar, benzerlikler ve farklılıkları belirlemişler ve ölçeğe uygulanabilir son halini vermişlerdir. Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği popülasyonu yansıttığı düşünülen 24 üniversite öğrencisine verilmiş ve öğrencilerden ölçeğin maddelerini incelemeleri, anlaşılması zor olan ya da net olmayan olası ifadeleri belirlemeleri istenmiş ve bu uygulamanın devamında belirlenen ve gerekli görülen düzeltmeler yapılmıştır. Sporda Homofobi Ölçeği'nin içerik (content validity), uyum geçerliliğinin (concurrent validity), ve güvenilirliğinin test edilmesi amacı ile ölçeğin hem Türkçe hem de İngilizce biçimi İngilizce ve Türkçe bilen 118 üniversite öğrencisi üzerinde denenmiştir. Son olarak da aynı grup öğrencilere Sporda Homofobi Ölçeği'nin Türkçe biçimi tekrar verilerek test-tekrar test güvenilirliği test edilmiştir.

Verilerin Analizi: Test-tekrar test güvenilirliği analizinde Pearson Momentler Çarpımı İlgileşim Katsayısı (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ve Spearman'ın dereceleme düzeyinde ilişileşim (korelasyon) katsayısı (Spearman's rank order correlation) kullanılmıştır.

BULGULAR

Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği ile İngilizce Sporda Homofobi Ölçeği'nin ilk test uygulamaları arasındaki ve Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği'nin test-tekrar

test ilgileşim katsayıları hesaplanmıştır. İlgileşim katsayıları hesaplanmadan önce verilerin normallik (normality), doğrusallık (linearity), ve eşdeğişkenlik (homoscedasticity) varsayımları sağlanmıştır.

Katılımcıların eşcinsel olduğunu açıklayan kadın ve erkek sporculara karşı tutumlarına ve katılımcıların diğer takım taraftarlarının eşcinsel olduğunu açıklayan sporculara karşı tutumları konusundaki fikirlerine yönelik maddelerin içerildiği ölçeğin 1. bölümünden elde edilen verilere uygulanan ilgileşim analizi sonucunda Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği ile İngilizce Sporda Homofobi Ölçeği'nin ilk test uygulamaları arasında ve Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği'nin test-tekrar test ilgileşim katsayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve olumlu bir ilişki bulunmuştur ($p<.001$). Ölçeğin 1. bölümü göz önüne alındığında, öğrenciler Türk-

çe Sporda Homofobi Ölçeği ile İngilizce Sporda Homofobi Ölçeği'nin ilk test uygulamalarında ve Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği'nin test-tekrar test uygulamasında tutarlı yanıtlar vermişlerdir. Ölçeğin birinci bölümüne ilişkin ilgileşim katsayıları Tablo 1'de verilmiştir.

Ölçeğin çeşitli spor dallarındaki taraftarların eşcinsel olduğunu açıklayan sporculara karşı anlayış düzeyleri hakkında katılımcıların fikirlerini belirttiği ikinci bölümde Spearman'ın dereceleme düzeyinde ilgileşim katsayısı değerleri (Spearman's rank order correlation) Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği ile İngilizce Sporda Homofobi Ölçeği'nin ilk test uygulamaları arasında ve Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği'nin test-tekrar test ilgileşim katsayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve olumlu bir ilişki bulunmuştur ($p<.001$). Ölçeğin 2. bölümü göz önüne alındığında, öğrenciler

Tablo 1. Sporda Homofobi Ölçeği'nin 1. bölümü için ilgileşim matrisi*

		Madde 1		Madde 2		Madde 3	
		İSHÖ	TT-TSHÖ	İSHÖ	TT-TSHÖ	İSHÖ	TT-TSHÖ
Madde 1	T-TSHÖ	.565*	.554*	-	-	-	-
Madde 2	T-TSHÖ	-	-	.278*	.278*	-	-
Madde 3	T-TSHÖ	-	-	-	-	.625*	.597*

* $p<.001$

Not: T-TSHÖ: Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği ilk uygulama; İSHÖ: İngilizce Sporda Homofobi Ölçeği; TT-TSHÖ: Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği Tekrar-Test

Madde 1: Eşcinsel olduğunu açıklayan erkek sporcuya karşı tutumları

Madde 2: Eşcinsel olduğunu açıklayan kadın sporcuya karşı tutumları

Madde 3: Diğer bireylerin cinsel tercihini açıklayan eşcinsel sporculara karşı tutumlarına yönelik katılımcıların fikirleri

Tablo 2. Sporda Homofobi Ölçeği'nin 2. bölümü için ilgilileşim matrisi

	Futbol		Buz Hokeyi		Otomobil Yarışı		Rugby		Basketbol		Beyzbol		Golf		Atletizm	
	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ
Futbol	T-TSHÖ	.551*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buz Hokeyi	T-TSHÖ	-	.370*	.926*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otomobil Yarışı	T-TSHÖ	-	-	.422*	.917*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rugby	T-TSHÖ	-	-	-	.388*	.891*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Basketbol	T-TSHÖ	-	-	-	-	.277*	.940*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beyzbol	T-TSHÖ	-	-	-	-	-	-	.393*	.907*	-	-	-	-	-	-	-
Golf	T-TSHÖ	-	-	-	-	-	-	-	-	.312*	.971*	-	-	-	-	-
Atletizm	T-TSHÖ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.220*	.845*	-	-	-

*p<.001

Not: T-TSHO: Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği ilk uygulama; ISHÖ: İngilizce Sporda Homofobi Ölçeği; TT-TSHÖ: Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği Tekrar-Test

Tablo 2. Sporda Homofobi Ölçeği'nin 2. bölümü için ilgilileşim matrisi (devamı)

	Yüzme		Dalma		Cimnastik		Tenis		Buz Pateni		Güreş		Boks		Halter	
	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ
Yüzme	T-TSHÖ	.421*	.951*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dalma	T-TSHÖ	-	.331*	.942*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cimnastik	T-TSHÖ	-	-	.321*	.961*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tenis	T-TSHÖ	-	-	-	.398*	.962*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buz Pateni	T-TSHÖ	-	-	-	-	.276*	.937*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Güreş	T-TSHÖ	-	-	-	-	-	.397*	.939*	-	-	-	-	-	-	-	-
Boks	T-TSHÖ	-	-	-	-	-	-	.337*	.913*	-	-	-	-	-	-	-
Halter	T-TSHÖ	-	-	-	-	-	-	-	.271*	.979*	-	-	-	-	-	-

*p<.001

Not: T-TSHO: Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği ilk uygulama; ISHÖ: İngilizce Sporda Homofobi Ölçeği; TT-TSHÖ: Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği Tekrar-Test

Tablo 3. Sporda Homofobi Ölçeği'nin 3. bölümü için ilgilileşim matrisi (devamı)

Olumsuz ifadeler	Reklam yapan		Asi		Sapık		Mutsuz		Bencil	
	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ
Reklam yapan	T-TSHÖ .382*	.911*	-	-	-	-	-	-	-	-
Asi	T-TSHÖ -	-	.274*	.783*	-	-	-	-	-	-
Sapık	T-TSHÖ -	-	-	.414*	1.00*	-	-	-	-	-
Mutsuz	T-TSHÖ -	-	-	-	-	.485*	.931*	-	-	-
Bencil	T-TSHÖ -	-	-	-	-	-	-	.385*	.813*	-
Olumsuz ifadeler	Saygısız	Günahkar	Yanlış yönlendirilmiş	Aptal	Hasta/dengesiz					
	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ
Saygısız	T-TSHÖ .316*	1.00*	-	-	-	-	-	-	-	-
Günahkar	T-TSHÖ -	-	.430*	.939*	-	-	-	-	-	-
Yanlış yönlendirilmiş	T-TSHÖ -	-	-	.465*	.981*	-	-	-	-	-
Aptal	T-TSHÖ -	-	-	-	.125*	1.00*	-	-	-	-
Hasta/dengesiz	T-TSHÖ -	-	-	-	-	-	.414*	1.00*	-	-

*p<.001

Not: T-TSHO: Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği ilk uygulama; ISHÖ: İngilizce Sporda Homofobi Ölçeği; TT-TSHÖ: Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği Tekrar-Test

Tablo 3. Sporda Homofobi Ölçeği'nin 3. bölümü için ilgilileşim matrisi

Olumlu ifadeler	Dürüst		Cesaretti		Kahrmanca		Objektif		Kendisi olan		Beni ilgilendirmez	
	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ	ISHÖ	TT-TSHÖ
Dürüst	T-TSHÖ .357*	.900*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cesaretti	T-TSHÖ -	-	.357*	.949*	-	-	-	-	-	-	-	-
Kahrmanca	T-TSHÖ -	-	-	.523*	.781*	-	-	-	-	-	-	-
Objektif	T-TSHÖ -	-	-	-	.493*	.911*	-	-	-	-	-	-
Kendisi olan	T-TSHÖ -	-	-	-	-	-	.301*	.950*	-	-	-	-
Beni ilgilendirmez	T-TSHÖ -	-	-	-	-	-	-	-	.424*	.949*	-	-

*p<.001

Not: T-TSHO: Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği ilk uygulama; ISHÖ: İngilizce Sporda Homofobi Ölçeği; TT-TSHÖ: Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği Tekrar-Test

Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği ile İngilizce Sporda Homofobi Ölçeği'nin ilk test uygulamalarında ve Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği'nin test-tekrar test uygulamasında da tutarlı yanıtlar vermişlerdir. Ölçeğin ikinci bölümüne ilişkin ilişim katsayıları Tablo 2'de verilmiştir.

Benzer biçimde ölçeğin eşcinsel olduğunu açıklayan sporcular için verilmiş olumlu ve olumsuz sıfatların içerildiği üçüncü bölümünde de Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği ile İngilizce Sporda Homofobi Ölçeği'nin ilk test uygulamaları arasında ve Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği'nin test-tekrar test ilişim katsayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve olumlu bir ilişki bulunmuştur ($p < .001$). Yine ölçeğin 3. bölümünde öğrenciler Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği ile İngilizce Sporda Homofobi Ölçeği'nin ilk test uygulamalarında ve Türkçe Sporda Homofobi Ölçeği'nin test-tekrar test uygulamasında tutarlı yanıtlar vermişlerdir. Ölçeğin üçüncü bölümüne ilişkin ilişim katsayıları Tablo 3'te verilmiştir.

Çalışma sonucunda Sporda Homofobi Ölçeği'nin Türkçe biçiminin bireylerin eşcinsel sporculara karşı tutumlarının belirlenmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak bilimsel çalışmalarda kullanılabileceği ortaya konmuştur.

TARTIŞMA

Sporda Homofobi Ölçeği'nin Türkçe biçiminin üniversite öğrencileri için içerik ve uyum geçerliliğine ve güvenilirliğine ilişkin bulgular ölçeğin hem Türkçe hem de İngilizce biçimlerinin Türkçe ve İngilizce dillerini iyi derecede bilen üniversite öğrencilerine uygulanması sonucu elde edilmiştir.

Bu çalışmada genel olarak, Sporda Homofobi Ölçeği'nin üniversite öğrencilerinin eşcinsel sporculara karşı tutumlarını ölçebilecek yeterli geçerlilik ve güvenilirliğe sahip olduğu bulunmuştur. Bu çalışma ile Sporda Homofobi Ölçeği'nin eşcinsellik ve spor alanında önemli bir veri toplama aracı olarak kullanılabileceği düşünülmektedir.

Aynı zamanda bu ölçek kullanılarak özellikle spor alanında homofobik tutum ve yaklaşımlar ortaya çıkartılabilir. Bu sayede çeşitli yöntemlerle homofobik tutumların ortadan kaldırılması için çeşitli eğitim programları düzenlenip uygulanabilir.

İleride yapılacak çalışmalar için farklı eğitim düzeyleri, yaş ve meslek grupları gibi örneklemeler üzerinden geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının tekrar yapılarak ölçeğin sınanması ve örneklemelerin spor alanındaki homofobik tutumlarının belirlenmesi önerilmektedir.

Yazışma Adresi (Corresponding Address)

*Dr. Leyla Saraç
Çukurova Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
e-posta:lylsrc@gmail.com*

KAYNAKLAR

- Amerikan Psikoloji Derneği [APD]-American Psychological Association [APA]. (2009). *APA Help Center. Sexual orientation and homosexuality*. 15 Ocak 2009, <http://www.apahelpcenter.org/articles/pdf.php?id=31>
- Amerikan Psikoloji Derneği [APD]-American Psychological Association [APA]. (2008). *Answers to your questions: For a better understanding of sexual*

- orientation and homosexuality*. Washington, DC: Author. 02 Şubat 2009, <http://www.apa.org/topics/orientation.pdf>
- Anderson E. (2002). Openly gay athletes: Contesting hegemonic masculinity in a homophobic environment. *Gender and Society*, 16(6), 860-877.
- Arnold O, Voracek M, Musalek M, Springer-Kremser M. (2004). Austrian medical students' attitudes towards male and female homosexuality: A comparative survey. *Wien Klin Wochenschr*, 30; 116(21-22):730-6.
- Baks B, Malecek S. (2004) *Synopsis on Homophobia and Discrimination on Sexual Orientation in Sport*. European Gay and Lesbian Sports Federation. 04 Ocak 2008, http://www.gaysport.info/EGLSF_Public_Documents/EGLSF_synopsis_on_homophobia_2003pr.pdf
- Birch N. (2009). Outed referee blows whistle on Turkish homophobia. *The Irish Times*, Thursday, June 25, 2009. 22 Eylül 2009, <http://www.irishtimes.com/newspaper/world/2009/0625/1224249508278.html>
- Buzinski J. (2008). In Beijing Olympics, only 10 openly gay athletes. 03 Ocak 2009, <http://www.outsports.com/os/index.php/component/content/article/35-2008/111-in-beijing-olympics-only-10-openly-gay-athlete>
- Canadian Association for the Advancement of Women and Sport (CAAWS). (2006). Seeing the Invisible, Speaking About the Unspoken, a position paper on homophobia in sport. 07 Ocak 2009, http://www.caaws.ca/pdfs/CAAWS_Homophobia_Discussion_Paper_E.pdf
- Conger JJ. (1975). Proceedings of the American Psychological Association, Incorporated, for the year 1974: Minutes of the annual meeting of the Council of Representatives. *American Psychologist*, 30, 620-651.
- Çırakoğlu OC. (2006). Perception of homosexuality among Turkish university students: The roles of labels, gender, and prior contact. *The Journal of Social Psychology*, 146(3), 293-305.
- Davison KG, Frank BW. (2007). Sexualities, Genders, and Bodies in Sport: Changing Practices of Inequity. (K Young, P White, Ed.), *Sport and Gender in Canada* (2nd edition), (s. 178-193). New York, NY; Don Mills, Ontario: Oxford University Press.
- Demers, G. (2006). Homophobia in Sport-Fact of Life, Taboo Subject. *Canadian Journal for Women in Coaching*. 6,(2). 09 Ocak 2009, <http://www.coach.ca/WOMEN/e/journal/apr2006/April2006.pdf>
- Eitzen DS. (2000). Social Control and Sport. (J Coakley, E Dunning Ed.). *Handbook of Sports Studies* (s. 370-381). London: Sage.
- Gelbal S, Duyan V. (2006). Attitudes of university students toward lesbians and gay men in Turkey. *Sex Roles*, 55, 573-579.
- Griffin P. (1998). *Strong Women, Deep Closets – Lesbians and Homophobia in Sport*. Champaign, IL: Human Kinetics.

- Hooker E. (1957). The adjustment of the male overt homosexual. *Journal of Projective Techniques*, 21, 18–31.
- Kane MJ. (2007). Sociological aspects of sport and physical activity. (J Parks, J Quarterman, Ed.). *Contemporary Sport Management*. (3rd edition). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Kimmel M. (1994). Masculinity as homophobia: Fear, shame and silence in the construction of gender identity. (H Brod, M Kaufman, Ed.), *Theorizing Masculinities* (s. 119–141). Newbury Park, CA: Sage.
- Lenskyj H. (1995). Sport and the threat to gender boundaries. *Sporting Traditions*, 12(1), 47–60.
- Oksal A. (2008). Turkish family members' attitudes toward lesbians and gay men. *Sex Roles*, 58, 514–525.
- Roper EA, Halloran E. (2007). Attitudes toward gay men and lesbians among heterosexual male and female student-athletes. *Sex Roles*, 57(11-12), 919-928.
- Sakallı N. (2002). The relationship between sexism and attitudes toward homosexuality in a sample of Turkish college students. *Journal of Homosexuality*, 42(3), 51–62.
- Sakallı N, Uğurlu O. (2001). Effects of social contact with homosexuals on heterosexual Turkish university students' attitudes towards homosexuality. *Journal of Homosexuality*, 42(1), 53–62.
- The Independent (2009). Gay referee gets red card in Turkey. Thursday, 25 June 2009. 22 Eylül 2009, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/gay-referee-gets-red-card-in-turkey-1718056.html>
- Walther T. (2006). Kick it out: Homophobia in football. European Gay and Lesbian Sport Federation (EGLSF). 22 Şubat 2007, http://www.farenet.org/resources/EGLSF_Homophobia_in_Football_2006.pdf
- Witeck-Combs Communications, Inc./ Harris Interactive (2002). Americans May be More Accepting of Gay Athletes Than Even They Suspect. 06 Şubat 2006, http://www.witeckcombs.com/news/releases/20020819_accepting.pdf.